

نام درس: فارسی درس ۱۵	عنوان درس: کاجستان	پایه: پنجم	درسنامه و
تهیه و تنظیم: گلثوم صبری سرگروه آموزشی	استان خراسان شمالی	شهرستان بجنورد	آموزشگاه: شاهد فاطمه الزهرا(س)

کاجستان

در کنار خطوط سیم پیام

خارج از ده دو کاج روئیدند

خارج از روستا در کنار خط سیم مخابرات دو کاج روئیدند.

سالیان دراز رهگذران

آن دو را چون دو دوست می دیدند.

رهگذران سالیان سال آن دو کاج را همانند دو دوست می دانستند.

یکی از روزهای سرد پاییز

زیر رگبار و تازیانه باد

در یکی از روزهای پاییزی که باد انگار با وزیدن خود به طبیعت شلاق می زد،

یکی از کاج ها به خود لرزید

خم شد و روی دیگری افتاد

یکی از کاج ها خم شد و روی کاج دیگر افتاد.

گفت ای آشنا ببخش مرا

خوب در حال من تامل کن

گفت: مرا ببخش موقعیت من را درک کن.

ریشه هایم ز خاک بیرون است

چند روزی مرا تحمل کن

ریشه هایم از خاک بیرون مانده لطفا چند روزی زحمت من را تحمل کن .

کاج همسایه گفت با نرمی

دوستی را نمی برم از یاد

کاج همسایه با مهربانی گفت: من دوستی را فراموش نمی کنم.

شاید این اتفاق هم روزی

ناگهان برای من افتاد

شاید همین اتفاق یک روز برای من رخ بدهد.

مهربانی به گوش باد رسید

باد، آرام شد، ملایم شد

رفتار مهربانانه این دو کاج به گوش باد رسید؛ باد هم آرام شد.

کاج آسیب دیده ی ما هم کم کمک

پا گرفت و سالم شد

کاج آسیب دیده کم کم جان گرفت و سالم شد.

میوه ی کاج ها فرو می ریخت

دانه ها ریشه می زدند آسان

میوه آن دو کاج روی زمین می افتاد و دانه هایشان به آسانی در خاک ریشه می زدند.

ابر باران رساند و چندی بعد

ده ما نام یافت «کاجستان»

ابر به روی آن دانه ها باران ریخت و پس از چندی روستای ما نامش کاجستان شد.

محمد جواد محبت

محمد جواد محبت از شاعران فعال و از فرهیختگان معاصر ایران و نام آشنای کرمانشاه محل تولدش است. در زمینه قصه نویسی فعال است و آثاری از او در کتاب های دوم، سوم، چهارم و پنجم ابتدایی درج شده. مشهورترین سروده های او دو کاج (کاجستان)، نماز و آشنای همیشه خوباز که در کتابهای فارسی ابتدایی ایران به چاپ رسیده است.

درست و نادرست

خیر

۱ باد وقتی دید که ریشه های کاج از خاک بیرون هستند، آرام شد.

بله

۲ دو کاج، سال های سال با هم دوست بودند.

بله

۳ در یک روز پاییزی، باد شدیدی وزید.

درک مطلب

رفتار مهربانانه این دو کاج به گوش باد رسید؛ باد هم آرام شد

۱ علت آرام شدن باد، چه بود؟

ابر به روی دانه ها باران ریخت و پس از چندی روستا کاجستان شد.

۲ ده، چگونه به کاجستان تبدیل شد؟

با مهربانی گفت: من دوستی را فراموش نمی کنم شاید همین اتفاق یک روز برای من رخ بدهد.

۳ کاج همسایه در پاسخ به درخواست کمک دوستش چه گفت؟

۴ کدام بیت یا بیت های درس را بیشتر می پسندید؟ دلیل خود را بیان کنید.

واژه آموزی

✓ **چو / چون** : یعنی (مانند، مثل، همانند، همچون).

✓ شما را چون برادر خود می دانم (مثل، مانند)

✓ آن دو را چون دو دوست می دیدند (مانند، مثل)

✓ **چو / چون** : یعنی (به دلیل، به سبب، زیرا، وقتی که)

- ✓ چون باران می آمد، خیس شده بود. (به دلیل اینکه /چونکه)
- ✓ به مدرسه می روم، چون یادگیری را دوست دارم. (به دلیل اینکه، زیرا که)

فعالتهای کتاب نگارش

املا و واژه آموزی

۱ با حروف در هم ریخته‌ی هر ردیف، یک واژه بسازید.

ای ه ت ز ا ن	←	تازیانه
گ ر ذ ن ا ر ه	←	رهگذران
ح ل م ت	←	تحمل

۲ از روی بیت‌هایی که کلمه‌های زیر در آنها به کار رفته، یک بار بنویسید.

تأمل	گفت ای آشنا ببخش مرا	خوب در حال من تأمل
اتفاق	شاید این اتفاق هم روزی	ناگهان برای من افتاد
خطوط	در کنار خطوط سیم پیام	خارج از ده دو کاج روئیدند

در هر یک از جمله‌های زیر، واژه‌ی «چون» به چه معنی است؟

مانند، مثل، همچون، همانند

مادران چون گل‌های باغ بهشتند. ← چون یعنی:

به دلیل این که، زیرا

مسافرت را دوست دارم چون چیزهای جدید می‌آموزم. ←

مانند، مثل، همچون، همانند

دانه‌های شب‌نم چون مرواریدهای غلتان روی برگ‌ها نشسته بودند. ←

به دلیل این که، چونکه

چون صدای دریا آرامش‌بخش بود، ساعت‌ها کنار آن می‌نشست. ←

درک متن

۱ با توجه به شعر درس، به پرسش‌های جدول زیر، پاسخ دهید.

نام داستان:

شخصیت‌های داستان:

کاج همسایه، کاج آسیب دیده، باد، ابر، رهگذران

داستان در چه محلی اتفاق افتاده است؟

در کنار خطوط سیم پیام خارج از ده

داستان در چه زمانی رخ داده بود؟

سالیان گذشته در یک روز سرد پاییزی

نظر شما درباره‌ی کاج همسایه چیست؟

خیلی مهربان بود

۲ با جابه‌جا کردن اجزای جمله، بیت‌های زیر را مانند نمونه، به زبان ساده بازگردانید.

شعر	باز می‌پچید میان خانه‌ها بوی اسفند و گلاب و بوی عود
بازگردانی	باز بوی اسفند و گلاب و بوی عود میان خانه‌ها می‌پچید.
شعر	می‌رسد فصل بهاری جاودان فصلی از عطر و گل و شعر و سرود
بازگردانی	فصل بهاری جاودان می‌رسد فصلی از عطر و شعر و سرود
شعر	کاج همسایه گفت با نرمی: دوستی را نمی‌برم از یاد
بازگردانی	کاج همسایه با نرمی گفت: دوستی را از یاد نمی‌برم.

هنر و سرگرمی و جمع‌بندی آموخته‌ها

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

نام نیکوگر بماند ز آدمی به کز و ماند سرای ز رنگار

نام نیکوگر بماند ز آدمی

به کز و ماند سرای ز رنگار

نام نیک رفگان ضایع مکن تا بماند نام نیکت ماندگار

نام نیک رفگان ضایع مکن

تا بماند نام نیکت ماندگار

سعدی

مهرب

۲ در جاهای خالی کلمه‌هایی بنویسید که درباره‌ی اسم قبل از خود توضیح دهند.

بادتندی بر صحرامی وزید و خار و خاشاک را با خود به هر سو می برد. راه **طولانی** **بچه**

شیر را **خسته** و بی رمق کرده بود.

غذای **گرم** مادرم را خورده بودم و توی رختخواب **راحت** خوابیده بودم.

ته نهر پر از سنگریزه بود و لابه‌لای سنگریزه‌ها پر از ماهی‌های **رنگارنگ** و **زیبا**

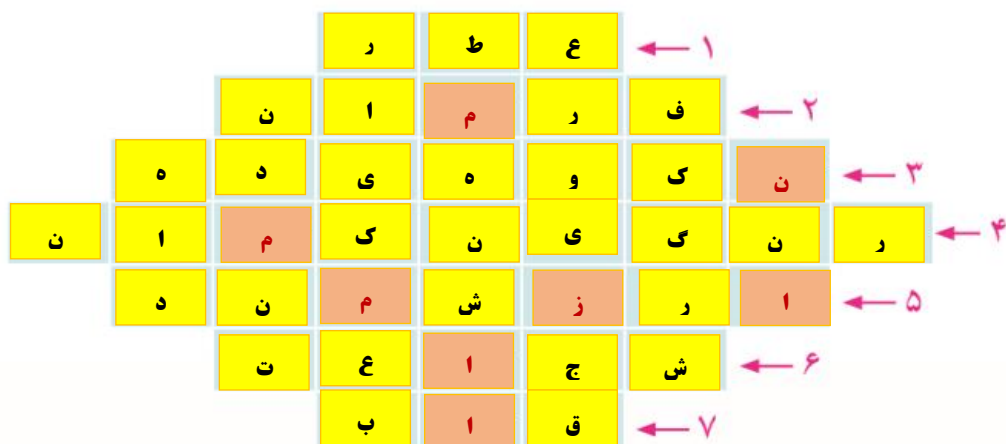
و **کوچک** بود.

پیرزن **مهربان** و **خندان** بود.

۳ پاسخ هر سؤال را در خانه‌های خود بنویسید و رمز جدول را پیدا کنید.

۱ بوی خوشی دارد. ۲ به معنی دستور است. ۳ ناپسند است. ۴ پلی رنگی در آسمان ۵ دارای اعتبار و بها ۶ دلیری ۷ عکس را در آن می‌گذارند.

رمز جدول: حروف ستاره‌دار را طوری کنار هم قرار دهید تا رمز جدول به دست آید.

نماز امام

معنی واژه ها:

کاجستان : جایی که درخت کاج فراوان روئیده باشد

خطوط : رشته ها ، راه ها

نرمی : ملایمت، بردباری

تامل کردن : اندیشیدن

تحمل : تاب داشتن، شکیبایی، قبول رنج

ملایم : سازگار ، آرام

آسیب دیده : صدمه دیده، ضربه خورده

تازیانه : شلاق

رهگذر: عابر، مسافر

پا گرفتن: رشد کردن، پابرجا شدن

واژه آموزشی

حرفِ چون و کوتاه شده ی آن یعنی چو اگر در یک جمله بیاید و معنی (مانند / مثل / همانند / همچو) داشته باشند حرفِ ربط نیست.

مثال: تنش چون نقره سفید و رویش چون گل زیباست ← در اینجا حرف (چون) به معنی مثل و مانند است و دو جمله را به هم ربط نداده است پس حرفِ ربط نیست .

نکته: برخی کلمات مانند چون / چو / که / تا و ... در جمله های مختلف معانی گوناگون می دهند و نقشی این کلمه با توجه به معنی آنها مشخص می شود .

– **نشانه ی تشبیه:** مادرم چون برگ گل زیبا است.

– **حروفِ ربط:** من دیروز به مدرسه نرفتم چون بیمار بودم .

بازگردانی

یکی از راه های تمرین نویسندگی ، **بازگردانی** یعنی **تبدیل شعر به نثر** است .

شاعر در شعر گرفتار وزن و قافیه است به همین دلیل نمی تواند تمام اجزای جمله را در جای اصلی خودش بیاورد ، علاوه بر این بیشتر تاکید روی یکی از اجزای جمله شاعر را وادار می کند که اجزای جمله را در جای اصلی خودش نیاورد .
برای بازگردانی شعر به نثر باید موارد زیر را رعایت کنید :

۱ - نهاد جمله را پیدا کنیم و نهاد را در ابتدای جمله و فعل را در پایان جمله می گذاریم .

۲- در مرحله ی بعد باید بعد از نهاد ، مفعول را قرار داد بعد صفت و اجزای دیگر جمله را جای خود قرار می دهیم .

۳ - به جای واژه های دشوار شعر معادل امروزی آن ها را می گذاریم .

قافیه و ردیف

بیت های اول و دوم: قافیه روئیدند - می دیدند

بیت سوم و چهارم: قافیه باد - افتاد

بیت پنجم و ششم: قافیه تأمل و تحمل

بیت نهم و دهم: قافیه ملایم و سالم

بیت یازدهم و دوازدهم: قافیه آسان و کاجستان